

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2524/2525 ประเทศไทยมีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวคิดเป็นร้อยละ 60.6 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั่วประเทศ (ตารางที่ 1 ของภาคผนวก) ผลผลิตข้าวในปี พ.ศ. 2524 คิดเป็นปริมาณ 12 ล้านตันข้าวสาร เพิ่มขึ้นจากผลผลิตของประเทศไทยที่นำเข้ามาเป็นปริมาณ 5 แสน 4 หมื่นตันข้าวสาร ในด้านการบริโภค โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 80 ของผลผลิตข้าวทั่วประเทศ จะถูกใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือนของประชากรภายในประเทศเอง ทั้งนี้ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 20 นั้น เป็นปริมาณผลผลิตข้าวที่เหลือเพื่อการส่งออกจำหน่ายในตลาดค้าข้าวของโลก ประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศผู้ส่งข้าวออกรายใหญ่ที่สุดรายหนึ่งของการส่งข้าวออกของโลกมาโดยตลอด (ตารางที่ 3 ของภาคผนวก) ดังจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. 2524 ประเทศไทยส่งข้าวออกจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศเป็นปริมาณ 3.14 ล้านตันข้าวสาร ซึ่งคิดเป็นมูลค่าถึง 26,355 ล้านบาทและรัฐบาลมีรายได้จากการเก็บภาษีการส่งข้าวออกในรูปแบบของค่าธรรมเนียมการส่งข้าวออกจำหน่ายนอกราชอาณาจักร หรือที่เรียกว่าพรีเมียมข้าว เป็นมูลค่าถึง 1,436.32 ล้านบาท (ตารางที่ 4 ของภาคผนวก)

โดยเหตุที่ข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทยมานานนับศตวรรษและไม่มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปบริโภคอาหารชนิดอื่นแทนการบริโภคข้าวคงได้กล่าวแล้วว่า ร้อยละ 80 ของผลผลิตข้าวภายในประเทศทั้งหมด ถูกนำมาใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศ ดังนั้นนโยบายการกำหนดระดับราคาข้าวภายในประเทศ จึงเป็นปัจจัยที่จะชี้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อระดับราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรผู้ผลิตซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ที่สุดของประเทศจะได้รับ เนื่องจากประเทศไทยมีรายได้จากเงินตราต่างประเทศเฉพาะด้านการค้าข้าวในปีหนึ่ง ๆ คิดเป็นมูลค่าถึง 26,355 ล้านบาท ซึ่งเป็นผลให้รัฐบาลมีรายได้จากการเก็บภาษีส่งข้าวออกปีละกว่าพันล้านบาท ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญก่อนนโยบายข้าวอย่างมาก ทั้งนี้เพราะความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง

ทั้งในปริมาณผลผลิตข้าวภายในประเทศ การส่งออกจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ รวมทั้งในระบับราคาข้าวทั้งในตลาดภายในประเทศและระบับราคาข้าวส่งออก จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชน ฉะนั้นกล่าวสรุปได้ว่าข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและผูกพันอยู่กับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนคนไทยทั้งประเทศทั้งหลาย ๆ เหตุผลที่กล่าวแล้วข้างต้น ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับข้าวในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายของรัฐและหน่วยงาน ตลอดจนองค์การที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในอศิศ การศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับข้าวในประเทศไทยได้มีผู้ทำการศึกษาวินิจฉัยไว้มากมาย ทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการค้าข้าว ทั้งในตลาดภายในประเทศและตลาดการค้าข้าวระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการค้าข้าวของประเทศไทยนั้นได้มีผู้วิจัยพยายามคิดและวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์หลายรูปแบบ หลายวิธีการแตกต่างกันไป ทั้งในเชิงพรรณนา เชิงวิจัยเอกสาร และการวิเคราะห์เชิงปริมาณซึ่งต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบายรูปแบบความสัมพันธ์และทิศทางความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ (Economic factors) และที่เป็นปัจจัยทางกายภาพ (Physical factors) ที่สำคัญ อันจะมีผลกระทบให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในระบับราคาข้าว ทั้งในตลาดข้าวภายในประเทศและตลาดข้าวระหว่างประเทศ

1.2 บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ณรงค์ เพชรประเสริฐ [2518] ศึกษาเรื่องสมาคมการค้าและหอการค้าในประเทศไทย ผลการศึกษาการส่งออกจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศของประเทศไทยในช่วงระยะปี พ.ศ. 2512 - 2517 พบว่ามีพ่อค้าส่งข้าวออกจำนวน 80 - 90 ราย ในจำนวนดังกล่าวมีเพียง 10 รายที่จัดว่าเป็นผู้ส่งข้าวออกรายใหญ่ของประเทศไทย โดยสามารถครองส่วนแบ่งตลาด 40 - 50 % ของปริมาณข้าวส่งออกทั้งหมดของประเทศไทยในแต่ละปี ประเด็นสำคัญ ณรงค์ เพชรประเสริฐ ต้องการชี้ให้เห็นว่าในจำนวนผู้ส่งข้าวออกรายใหญ่ 10 รายนั้น มีถึง 6 รายที่รวมเป็นกรรมการอยู่ในคณะกรรมการกำหนดราคาข้าวของสภาหอการค้าไทย ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่พิจารณากำหนดราคาข้าวรับซื้อข้าว เช่น ราคาข้าวเปลือก ๗ หน้าโรงสี ราคาข้าวสารขายส่ง ๗ โทกตั้งรับซื้อในกรุงเทพฯ , ราคาข้าวส่งออก F.O.B.

๗ ตลาดกรุงเทพฯ เป็นต้น วรรณา เลี้ยววาริณ [2524] วิเคราะห์ระบบการตลาดข้าวและบริษัทส่งออกข้าวไทย เพื่อศึกษาตลาดการค้าข้าวระดับส่งออกของประเทศไทยว่ามีลักษณะเป็นตลาดผูกขาดหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากมีผู้ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับราคาพ่อค้าส่งออกข้าวของประเทศไทยที่มีอยู่ประมาณ 70 - 80 รายนั้น ตามความเป็นจริงแล้วพบว่า เป็นกลุ่มพ่อค้าในเครือเดียวกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่รวมกันทั้งยังเป็นผู้ส่งออกที่มีบทบาทในการกำหนดระดับราคาข้าวชายส่งในประเทศ ๗ ตลาดกรุงเทพฯ และระดับราคาข้าวส่งออกด้วย จึงเป็นที่สงสัยว่าความเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคาข้าวเปลือกในประเทศอาจได้รับผลกระทบจากการผูกขาดและการกตราคาข้าวซื้อจากพ่อค้าข้าวส่งออกกลุ่มดังกล่าว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลช่วงปี พ.ศ. 2506 - 2519 โดยเทคนิควิธีการทางเศรษฐศาสตร์ สรุปได้ว่า การค้าข้าวระดับส่งออกของประเทศไทย มีลักษณะเป็นตลาดแข่งขันมากกว่าที่จะเป็นลักษณะตลาดผูกขาด การส่งออกของพ่อค้าข้าวส่งออกจะมีลักษณะกระจุกตัวในระดับปานกลางอยู่ในหมู่ผู้ส่งข้าวออกรายใหญ่จำนวน 20 - 30 ราย ซึ่งครองส่วนแบ่งตลาดรวมเฉลี่ยร้อยละ 60 ของปริมาณข้าวส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย การเคลื่อนไหวขึ้นลงของระดับราคาข้าวเปลือกและข้าวสารในตลาดทั้งภายในประเทศและตลาดค้าข้าวระหว่างประเทศพอสรุปได้ว่าเป็นไปตามกลไกทางการตลาด มิได้เนื่องมาจากอิทธิพลของการผูกขาดทางการค้าและการกตราคาข้าวซื้อของพ่อค้าข้าวรายใหญ่แต่อย่างใด สมนึก ศรีปลั่ง [2503] ศึกษาความเคลื่อนไหวของราคาข้าวในตลาดกรุงเทพฯ ในลักษณะการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของฤดูกาลที่มีผลต่อความเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือกในช่วงระยะ ปี พ.ศ. 2490 - 2502 พบว่าราคาข้าวเปลือกจะตกต่ำมากที่สุดในช่วงเดือนมกราคม - เมษายนของทุกปี ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่วาระเวลาดังกล่าวข้าวต้นฤดูเก็บเกี่ยวได้ไหลเข้าสู่ตลาด เป็นจำนวนมาก พ่อค้ารับซื้อข้าวจึงสามารถกตราคาและเลือกซื้อได้ จากนั้นการซื้อขายจะเหลาลงเรื่อย ๆ ทำให้ราคาข้าวเปลือกทรงตัวอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน กระทั่งปลายฤดูข้าว (เก่า) ปริมาณข้าวเปลือกเหลืออยู่ในมือชาวนาไม่มากนัก ขณะเดียวกันปริมาณข้าวที่พ่อค้ารับซื้อไว้ตั้งแต่ต้นฤดูเก็บเกี่ยวนั้นส่วนใหญ่ถูกนำออกขายจนเกือบหมดแล้วเช่นกัน ในขณะที่ความต้องการบริโภคข้าวของผู้ซื้อเกิดขึ้นอยู่ทุกขณะ พ่อค้ารับซื้อข้าวเหล่านี้จึงต้องแข่งขันกันกว้านซื้อข้าวปลายฤดูที่พอมียู่นั้น ดังนั้นในช่วงเดือนกรกฎาคม - พฤศจิกายน จึงเป็นช่วงระยะที่ราคาข้าวเปลือกขึ้นสู่จุดสูงสุด Sri-on [1975] ศึกษาถึงแบบแผนของการส่งออกข้าวไทย เพื่อมุ่งอธิบายรูปแบบและลักษณะนิสัยการบริโภคข้าวส่งออกของประเทศไทย ด้วยการใช้วิเคราะห์อนุกรมเวลาของปริมาณข้าวส่งออกของประเทศไทย และวิเคราะห์อนุกรมเวลา

ของมูลค่าเฉลี่ยต่อหน่วยของข้าวส่งออกของประเทศไทย เพื่อศึกษาความแตกต่างอันเนื่องมาจากอิทธิพลของฤดูกาลที่มีผลกระทบต่อปริมาณข้าวส่งออกและมูลค่าเฉลี่ยต่อหน่วยของข้าวส่งออกของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2498 - 2515 ผลสรุปในรูปแบบของอิทธิพลของฤดูกาลที่มีผลกระทบต่อปริมาณข้าวส่งออกของประเทศไทยจะมีจุดยอดของดัชนีฤดูกาลอยู่ที่เดือนเมษายน จากนั้นอิทธิพลดังกล่าวจะเริ่มลดลงจนต่ำสุดในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายนของทุกปี รูปแบบของอิทธิพลของฤดูกาลที่มีผลกระทบต่อปริมาณข้าวส่งออกของไทยจะมีลักษณะเคลื่อนไหวขึ้นลงตามอุปสงค์ของประเทศผู้นำเข้าข้าวจากไทย และมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันในระหว่างชนิดข้าวต่าง ๆ คือ ข้าวคุณภาพดี (100 %, 5 %) ปลายข้าวคุณภาพดี (A1 เลิศ, A1 พิเศษ) และข้าวหนึ่งซึ่งคล้ายกันกับการเคลื่อนไหวขึ้นลงของปริมาณข้าวส่งออกรวมทั้งหมดของประเทศไทย Sri-on สรุปในท้ายที่สุดว่าเขาได้แต่สามารถอธิบายได้ว่าเกิดอะไรขึ้นในปริมาณข้าวส่งออกของแต่ละช่วงเวลา แต่ไม่อาจอธิบายได้ว่าทำไมจึงเกิดลักษณะของความเคลื่อนไหวขึ้นลงดังกล่าวขึ้น เขาตั้งข้อสังเกตสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ของเขาว่าในการศึกษารังนี้ยังมีได้มีการศึกษามัจจุยต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างรายได้ของรัฐจากการเก็บภาษีการส่งข้าวออกต่างประเทศ ราคัับราคาข้าวส่งออก ปริมาณข้าวส่งออกรวม ชนิดและคุณภาพข้าว ราคัับราคาข้าวภายในประเทศ ลักษณะการซื้อขายข้าว การเปลี่ยนแปลงในปริมาณผลผลิตและในปริมาณความต้องการข้าว เป็นต้น ท้ายที่สุดเขาให้ข้อเสนอแนะว่าในอนาคตมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ เพื่อใช้คาดประมาณการส่งออกข้าวไทยจำแนกตามชนิดและคุณภาพข้าวและตลาดข้าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลในการดำเนินนโยบายและปรับกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับการค้าข้าวของประเทศไทยต่อไป พร้อมกับนี้ Sri-on Somboonsup และ Welsch, Delane E. (1975) ได้ร่วมกันศึกษารูปแบบความเคลื่อนไหวของปริมาณข้าวส่งออกของประเทศไทยจำแนกตามคุณภาพข้าวและประเทศผู้นำเข้าข้าวไทยตามลำดับ ในลักษณะการวิจัย เอกสารเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายความเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนของปริมาณการส่งออกข้าวไทยในช่วงปี พ.ศ. 2498 - 2515 จำแนกตามชนิดคุณภาพข้าวและเพื่ออธิบายความเคลื่อนไหวขึ้นลงของปริมาณการนำเข้าข้าวไทยในประเทศผู้ซื้อที่สำคัญ 10 ประเทศ ผลการศึกษาสรุปว่าสามารถใช้ชนิดข้าวคุณภาพดี, ข้าวหนึ่งหรือปลายข้าวคุณภาพดีเป็นตัวแทนสำหรับการศึกษาลักษณะความเคลื่อนไหวขึ้นลงของปริมาณข้าวส่งออกรวมของประเทศไทย Chung, Ming Wong (1976) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างราคัับราคาข้าวสารส่งออกกับราคัับราคาข้าวสารภายในประเทศด้วยการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานข้าวภายในประเทศและรวมทั้งของประเทศผู้นำเข้าข้าวไทย

ที่สำคัญ และวิเคราะห์ผลกระทบต่อการยกเลิกนโยบายการเก็บค่าพรี เมียมข้าวของรัฐบาล ผลสรุปพบว่าอุปทานข้าวภายในประเทศขึ้นอยู่กับผลผลิตข้าวในปีที่ผ่านมา สำหรับอุปสงค์ของการบริโภคข้าวภายในประเทศมีได้ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของระดับราคาข้าวเลย สำหรับพรี เมียมข้าวจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกและระดับราคาข้าวส่งออก และยังคงเป็นความจริงอยู่ที่ราคาตลาดโลกจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์ในต่างประเทศ Chirmsak Pinthong (1977) ทำการวิเคราะห์ระดับราคาข้าวในระบบการค้าข้าวของประเทศไทย โดยการคาดประมาณจากข้อมูลอนุกรมเวลา ผลการศึกษาจากการคาดประมาณยืนยันได้ว่าตลาดค้าข้าวภายในประเทศไทยมีลักษณะแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นของราคาข้าว ณ ตลาดกรุงเทพฯ เป็นสื่อปัจจัยที่จะมีผลทำให้ระดับราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับเปลี่ยนแปลงตาม เขากล่าวว่ารัฐบาลไม่ควร เข้าแทรกแซงราคาข้าวภายในประเทศแต่ควร จะสนับสนุนและส่งเสริมการค้าข้าวระดับส่งออกเพื่อให้กลยุทธทางการตลาดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ระดับราคาข้าวเปลือกที่โรงสีรับซื้อนั้น Chirmsak กล่าวว่าจะถูกคำนวณจากระดับราคาข้าวสารขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ดังนั้นระดับราคาทั้งสองจึงไม่น่าจะแตกต่างกัน ทั้งนี้เมื่อหักลบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เป็นค่าใช้จ่ายทางการตลาดออกก็จะเป็นระดับราคาเดียวกัน เพราะมาจากพื้นฐานการคิดคำนวณราคาตั้งกล่าวข้างต้น ท่านองเดียวกันราคาข้าวขายปลีกกับราคาข้าวขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ก็จะไม่แตกต่างกันถ้าได้ทำการหักลบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทางการตลาดออก ดังนั้นการศึกษาความเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคาข้าวขายส่งภายในประเทศก็เท่ากับสามารถเป็นตัวแทนสำหรับแนวโน้มความเคลื่อนไหวขึ้นลงของระดับราคาข้าวภายในประเทศได้ Sura Sanittanont (1967) ศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายภาษีส่งออกเพื่อทดสอบสมมติฐานของการศึกษา ว่านโยบายภาษีส่งออกที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยในปัจจุบันจะเป็นเครื่องมือที่สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตข้าวและปริมาณข้าวส่งออกที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วได้หรือไม่ และการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในภาษีส่งออกจะมีผลกระทบต่ออุปทานข้าวและปริมาณข้าวส่งออกที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วนั้นได้อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ผลการวิเคราะห์สรุปว่าตลาดข้าวเปลือกและตลาดข้าวสารภายในประเทศมีลักษณะเป็นตลาดแข่งขันสูง อุปทานข้าวภายในประเทศมีความยืดหยุ่นน้อยมากและไม่มีนัยสำคัญ แต่จะมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มสูงขึ้นของราคาข้าวภายในประเทศ สำหรับอุปสงค์ข้าวไทยในตลาดระหว่างประเทศนั้นมีความยืดหยุ่นสูงมาก และภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ Sura กล่าวว่า การยกเลิกภาษีส่งออกจะมีผลคือ ในอนาคตอันใกล้จะไม่กระทบกระเทือนราคาข้าวส่งออก ปริมาณข้าวส่งออกจะเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อย ระดับราคาข้าวภายในประเทศ

จะเพิ่มสูงขึ้นจนถึงระดับราคาข้าวส่งออกอันเนื่องมาจากภาษีที่ยกเลิกล้วนนั้นเอง ราคาข้าวเปลือกที่ชาวนาผู้ผลิตจะได้รับเพิ่มสูงขึ้น อุปทานข้าวเปลือกจะเพิ่มสูงขึ้นในช่วงเวลาต่อมาอย่างมีนัยสำคัญ อุปทานข้าวที่เพิ่มขึ้นจะถูกใช้เพื่อการส่งออกเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะอุปสงค์ของการบริโภคภายในประเทศไม่มีความยืดหยุ่นดังกล่าว สำหรับระดับราคาข้าวส่งออกจะเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยไม่ว่าอุปทานข้าวเหลือเพื่อการส่งออกจะเพิ่มสูงขึ้นเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้เพราะคงกล่าวแล้วว่าอุปสงค์ข้าวไทยในตลาดระหว่างประเทศมีความยืดหยุ่นสูงมาก Bertrand M. Renaud และ Phiphit Suphaphiphat (1971) ศึกษาผลกระทบของการเก็บภาษีส่งออกที่มีต่อระดับราคาข้าวภายในประเทศของไทย พบว่าระดับราคาข้าวตลาดโลกกับระดับราคาข้าวภายในประเทศมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน การปรับปรุงนโยบายภาษีส่งออกของรัฐบาลจะเป็นประโยชน์ต่อสถานะของการแข่งขันการส่งออกของประเทศไทยในตลาดการค้าข้าวโลกมากกว่าที่จะเป็นประโยชน์สำหรับใช้พิจารณาเพื่อการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายสร้างความพึงพอใจในระดับราคาข้าวแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และเมื่อพิจารณาถึงรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศจากการค้าข้าวของประเทศไทยแล้วกล่าวได้ว่า การปรับปรุงนโยบายภาษีส่งออกเป็นไปเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตข้าวของประเทศเพื่อตอบสนองต่อสภาพการแข่งขันการค้าข้าวในตลาดโลก การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในภาษีส่งออกจะส่งผลกระทบต่อระดับราคาข้าวเปลือกในประเทศลดต่ำลง

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าวโดยสังเขปนี้ ผู้เขียนจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการวิเคราะห์วิจัยโดยมุ่งเน้นการใช้เทคนิควิธีการทางสถิติเพื่อศึกษาถึงรูปแบบและอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ของปัจจัยสาเหตุที่มีผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวขึ้นลงของระดับราคาข้าวภายในประเทศ ด้วยการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐมิติ (Econometric model analysis) กับเทคนิควิธีการวิเคราะห์เส้นโยงความสัมพันธ์ (Path analysis) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำผลการศึกษานี้มาใช้เป็นเครื่องมือประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการดำเนินนโยบายข้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการกำหนดระดับราคาข้าวของรัฐบาลประเทศ ซึ่งมีความสำคัญพอที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติและความเป็นอยู่ของประชาชน

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความเคลื่อนไหวขึ้นลงของระดับ

ราคาข้าวภายในประเทศ

2) เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยในเชิงสาเหตุและผล ต่อความเคลื่อนไหว
ขึ้นลงของระดับราคาข้าวภายในประเทศ

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเคลื่อนไหวขึ้นลงของระดับราคาข้าวภายในประเทศมากที่สุดตามลำดับคือ ระดับราคาข้าวส่งออก การส่งข้าวออกของประเทศไทย การส่งข้าวออกของประเทศคู่แข่งเช่น สหรัฐอเมริกาและนโยบายพรี เมียมข้าวของรัฐบาล

2) การเข้ามาตราการลดอัตราพรี เมียมข้าว ของรัฐบาล จะส่งผลทางอ้อมให้ระดับราคาข้าวภายในประเทศลดต่ำลง และการส่งข้าวออกภาครัฐบาลจะยังผลให้ระดับราคาข้าวสูงขึ้น ทั้งโดยทางตรงและโดยอ้อม

1.5 ขอบเขตการวิจัย

จะศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรที่มีต่อความเคลื่อนไหวของระดับราคาข้าว ภายในประเทศไทยเป็นสำคัญ และรวมทั้งตัวแปรที่เป็นผลกระทบจากต่างประเทศ เช่น อุปสงค์ข้าวเป็นต้น เนื่องจากข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจและเป็นอาหารหลักที่สำคัญของประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียและการผลิต การบริโภค การค้าข้าวโลก ทั้งทางด้านการส่งออกและประเทศผู้นำเข้าข้าวรายสำคัญของโลก ส่วนใหญ่จะมีความหนาแน่นในแถบภูมิภาคเอเชีย

[Sura 1967, Renaud 1971, Pichai 1979] ดังนั้นผลกระทบของตัวแปรจากต่างประเทศที่มีต่อความเคลื่อนไหวของระดับราคาข้าวและต่อตัวแปรอื่นที่จะใช้ศึกษาวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะขอบเขตของภูมิภาคเอเชียเท่านั้น รวมทั้งจะนำตัวแปรทางด้าน การส่งออกทางประเทศของประเทศไทยซึ่งถือเป็นประเทศคู่แข่งด้านการค้าข้าวส่งออกที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลกระทบต่อตลาดการค้าข้าวของประเทศไทยทั้งด้านปริมาณการส่งออกและระดับราคาข้าวส่งออกมาพิจารณาด้วย

1.6 แหล่งที่มาของข้อมูลสำหรับการวิจัย

1. กองการค้าข้าว กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

2. สมาคมผู้ส่งชาวออกต่างประเทศ
3. สมาหอกการค้าแห่งประเทศไทย
4. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
5. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การ เกษตร
6. องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization) ประจำประเทศไทย
7. ฝ่ายพืชเกษตร สถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบรูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวขึ้นลงของระดับราคาข้าวภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยในเชิงสาเหตุและผลซึ่งจะทำให้ผู้อ่านผลงานวิจัยได้ทราบบทสรุปของความสัมพันธ์ของปัจจัยแต่ละตัวว่ามีผลกระทบหรืออิทธิพลที่จะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในระดับราคาข้าวภายในประเทศอย่างไรและในทิศทางใด ขณะเดียวกันทำให้สามารถทำความเข้าใจถึงลักษณะและระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในเชิงสาเหตุและผลดังกล่าวทั้งในลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์โดยตรงและที่เป็นความสัมพันธ์แฝงได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งโดยเฉพาะต่อการกำหนดนโยบายข้าว ของรัฐบาลโดยกระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงาน, องค์การที่เกี่ยวข้อง ทั้งในค่านโยบายการผลิต การบริโภค การส่งออก และที่สำคัญที่สุดคือค่านโยบายราคาข้าว นอกจากนี้งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ประกอบการพิจารณาทัศนคติของผู้ส่งออกชาวไทยในการแข่งขันค้าข้าวในตลาดระหว่างประเทศ เพื่อให้ประสมผลสำเร็จทางการค้าระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อการค้าข้าวภายในประเทศและต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม